

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 10:30 uur d.d. 22 april – 10:30 uur d.d. 23 april

5.1.2e

Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Bewoners van verpleeghuizen en zorginstellingen voor mensen met een beperking en hun familie Slachtoffers van huiselijk geweld 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Gedragspsychologen

Samenvatting

- Vanochtend op de voorpagina's relatief veel aandacht voor andere onderwerpen dan de zorg. Zo wijden Trouw en de Volkskrant uit over de economie en schrijft NRC over de VN-voedselhulporganisatie die een wereldwijde 'hongerpandemie' vreest. De economie en de effecten op allerlei specifieke sectoren komen ook verderop in de ochtendkranten terug, alsook in het debat en in actualiteitenprogramma's.
- Naar aanleiding van RIVM-onderzoek kopt AD op de voorpagina dat het virus 'er al veel eerder was'. Vanaf medio februari waande het grotendeels in stilte rond; 'De alertheid was minder, de lat om te testen lag hoog'. AD schrijft dat die twaalf dagen dat corona ongemerkt door het land reisde, 'funest' waren.
- De Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) vraagt aandacht voor de gehandicaptenzorg die momenteel 'complexer dan ooit' is. "In de gehandicaptenzorg is het onmogelijk om mensen te behandelen of verplegen zonder aanraking. Het knuffelgehalte is bij ons hoog. Afstand, dat woord kennen we niet."
- Ook is er aandacht voor (ouders van) gehandicapte kinderen in de verschillende reportages over het verlengde bezoekverbod. Media schrijven over de pijn van ouders die hun gehandicapte kind al wekenlang niet kunnen zien en doen verslag van 'creatieve' oplossingen in zorginstellingen.
- De politie in Utrecht merkt een lichte stijging in de politiecijfers rond agressie en mishandeling thuis. "Het duurt vaak lang voordat de eerste meldingen binnen komen". Samen Veilig Midden-Nederland krijgt vaker meldingen binnen over geweld dat 'hoorbaar' is; burens of familie zien of horen de ruzie.
- Het vertrouwen dat er binnen afzienbare tijd een corona-app is, lijkt laag. Volgens AD werd de app in de Tweede Kamer 'volledig afgekraakt'. Een meer algemeen beeld in de media is dat de corona-app 'terug naar de tekentafel' moet, zoals FD vanochtend kopte.
- Hoewel het zich nog niet toont, wijzen gedragspsychologen en peilingen onder algemeen publiek erop dat er een grotere groep gaat ontstaan die minder streng voor zichzelf is ('de brutalen'). Daarbij wordt in actualiteitenprogramma's de vraag gesteld of we het wel kunnen volhouden. "De rek lijkt er een beetje uit". Men zou behoefte hebben aan toekomstperspectief.

Karakterisering berichtgeving

- Vanochtend op de voorpagina's relatief veel aandacht voor andere onderwerpen dan de zorg. De aandacht voor economie en allerlei specifieke sectoren als de horeca komt overigens ook verderop in de ochtendkranten terug, alsook in het debat en in actualiteitenprogramma's.
- Media plaatsen verschillende reportages over het verlengde bezoekverbod in verpleeghuizen en instellingen voor gehandicapten (zie bijvoorbeeld [RTL Nieuws](#), [Omroep Brabant](#) en [AD](#)).

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)*Slachtofferaantallen*

- Huisartsen hebben tot nu toe zo'n 1.900 meldingen gedaan van patiënten die zijn overleden aan Covid-19, maar mogelijk niet zijn meegeteld in het officiële sterfgetal.
- Op een longstay van GGZ Oost-Brabant overleden in maart 7 van de 27 patiënten. Vooralsnog zijn ggz-instellingen buiten Noord-Brabant verschoond gebleven van omvangrijke corona-uitbraken.
- In tien gemeenten zijn er meer mensen gestorven aan covid-19 dan dat er in het ziekenhuis zijn opgenomen.

Identiteiten

- In de Bronx Zoo zijn acht dieren besmet (geweest) met het coronavirus. Het gaat om tijgers en leeuwen, meldt de diertuin in een verklaring.

Scenario's

- Ernst Kuipers (Landelijk Netwerk Acute Zorg) concludeert dat als de daling in dit tempo doorgaat, er rond de heropening van basisscholen en kinderopvangcentra in de tweede week van mei ongeveer 500 Nederlandse coronapatiënten op de intensive care liggen. Kuipers denkt dat het al eerder dan eind mei mogelijk is om de coronamaatregelen verder te versoepelen. Gaat de daling van coronapatiënten op de IC in dit tempo door, dan is het mogelijk om verder te gaan dan gepland, vindt Kuipers.
- In de ic-wereld worden de verwachtingen echter op de lange termijn wat getemperd. Er zou zomaar een tweede piek kunnen komen. "Het zou dan ook goed kunnen dat we de totale capaciteit in dat geval naar meer dan 2400 kunnen opschroeven, maar gelukkig is dat voorlopig totaal niet aan de orde."

Informatiebehoefte*Welke informatie vragen leven er bij getroffen?*

- Op de social media kanalen van minister De Jonge komen vragen binnen of binnensporten en dans- of muziekscholen ook open mogen voor kinderen. Daarnaast zijn er berichten van mensen die mee willen denken over de ontwikkeling van de app. Op de social media kanalen van minister Van Rijn klinkt de vraag terug waarom in Nederland geen mondkapjes worden aangeraden nu deze in Duitsland verplicht zijn. Ook hebben mensen zorgen over hardlopers of fietsers die geen afstand houden tot andere mensen.
- Op de corporate kanalen van VWS leven er zorgen rondom de zin en het gebruik van de app en of kinderen wel echt minder risico lopen om besmet te raken. Vragen zijn er op het gebied van zorg: Kan ik de thuiszorg wel binnenlaten als ze geen bescherming hebben? Kunnen kinderen die jonger zijn dan 12 jaar weer naar opa en oma? Ook lijkt er onduidelijkheid te zijn over welke vormen van sport zijn toegestaan.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- De Nederlandse Vereniging van Psychiatrie (NVVP) heeft alle ggz-instellingen, mobiele teams en (vrijgevestigde) psychiaters opgeroepen melding te maken van iedereen die is geïnfecteerd dan wel klinisch verdacht. Bekend is dat mensen met een psychiatrische aandoening, van wie de meesten thuis worden behandeld, extra vatbaar zijn voor infecties. Dat komt doordat hun lichamelijke conditie te wensen overlaat. De NVVP wil met het register ook licht werpen op een nieuw facet van covid-19. Uit recente vakartikelen blijkt dat de ziekte ook psychiatrische klachten kan veroorzaken.

Onderzoek

- Farmaceuten en biotechnologen van het Duitse BioNTech en het Amerikaanse Pfizer kunnen weer een stap verder met hun onderzoek naar een coronavaccin.
- In het Erasmus MC in Rotterdam zijn, in samenwerking met vijftien andere centra in Nederland, de eerste tien patiënten behandeld in de zogeheten ConCoViD studie. In dit onderzoek wordt bloedplasma gegeven aan coronapatiënten.

Sport

- Sportcentrum Papendal gaat vanaf woensdag 29 april weer een beetje open.
- Sport- en wijkcoaches van de gemeente Den Haag gaan kinderen en jongeren die geen lid zijn van een sportvereniging aanspreken om toch in beweging te komen. Zij kunnen in sommige gevallen terecht bij bestaande sportclubs. Dat zegt wethouder Hilbert Bredemeijer (CDA) van Den Haag.

*Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?**Terugloop reguliere zorg*

- Bij het Antoni van Leeuwenhoek/Nederlands Kanker Instituut in Amsterdam is de onderzoeksafdeling, het NKI, zo goed als gesloten. Het fundamentele kankeronderzoek ligt voor 80 tot 90 % stil en de meeste klinische studies zijn stopgezet. Het instituut heeft te maken met een patiëntenterugloop van 60 à 70 % van de normale bezetting. Medisch directeur en internist-oncoloog Emile Voest vertelt dat ze het aantal kankerdiagnoses fors zien teruglopen en dat de bevolkingsonderzoeken naar borstkanker en darmkanker

tijdelijk stilliggen. Dat is iets wat hem zorgen maakt. Hij denkt overigens wel dat het mogelijk is om de achterstand later in te halen. De toekomstige financiering van onderzoek baart hem de grootste zorg.

- Het aantal aanmeldingen van nieuwe patiënten in de ggz is gehalveerd. Psychiaters zijn er niet gerust op. 'Het lijkt op stilte voor de storm', zegt NVvP-voorzitter Elnathan Prinsen. 'We bereiden ons voor op een stuwmeer van nieuwe patiënten, die nu in wachtstand verkeren. In Azië is die hausse er al.'

Gehandicaptenzorg

- Johan van Ruijven van de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) zegt: "In de gehandicaptenzorg is het onmogelijk om mensen te behandelen of verplegen zonder aanraking. Het knuffelgehalte is bij ons hoog. Afstand, dat woord kennen we niet." In coronatijd is de gehandicaptenzorg complexer dan ooit: maatregelen zijn niet uit te leggen aan iemand met het verstand van een tweejarige, die bovendien graag alles en iedereen aanraakt en nu niet snapt waarom zijn vader en moeder niet meer komen. Verder zijn veel activiteiten in groepsverband en speelt het dagelijks leven zich vaak af in kleine ruimtes, zoals gezamenlijk eten. "Buitengewoon schrijnend nu", zegt Van Ruijven. De Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) ziet dat de verdeling van beschermingsmiddelen intussen is verbeterd, al is het "mondjesmaat". VGN-woordvoerder Johan van Ruijven: "Dat onze mensen onbeschermd aan het werk moesten, was natuurlijk dieptreurig. (...) Maar inmiddels komt die toevoer wel op gang." Al zorgt ook dat weer voor beren op de weg. "Als een cliënt al maandenlang met dezelfde zorgverlener werkt, schrikt hij als die nu ineens een wit pak aanheeft, of een mondkapje voor. Dat alles maakt onze sector zo afwijkend."
- Volgens Ton Hoegee, begeleider op woongroep van zorginstelling 's Heeren Loo, komt de verlenging van het bezoekverbod 'keihard aan' in een sector waar afstand normaal gesproken niet bestaat. Bewoners knuffelen veel en alles werkt op basis van vertrouwen. "Als je hier met mondkapjes gaat lopen, dan vinden ze dat eng." Anderhalve meter afstand bewaren? "Onmogelijk", zegt Hoegee. Ook hij was in het begin onzeker over de hoeveelheid beschermingsmateriaal. "Nu is er voldoende. Er ligt een goed protocol, mocht er een corona-uitbraak komen."
- Ook is er aandacht voor het gehandicapte kind en zijn/haar ouders in de verschillende reportages over het verlengde bezoekverbod. Media schrijven over de pijn van ouders die hun gehandicapte kind al wekenlang niet kunnen zien en doen verslag van 'creatieve' oplossingen in zorginstellingen.

Verlenging bezoekverbod

- Media plaatsen verschillende reportages over het verlengde bezoekverbod in verpleeghuizen en instellingen voor gehandicapten (zie bijvoorbeeld [RTL Nieuws](#), [Omroep Brabant](#) en [AD](#)). Volgens media zoeken instellingen naar creatieve oplossingen om de pijn te verzachten.
- AD plaatst een verslag van de gang van zaken in De Stichting Pim, een kleinschalige zorgwoning voor jongeren met een meervoudige beperking. Daar beseft het gros van de bewoners niet wat er aan de hand is. Met de gezondheid van de groep gaat het vooralsnog goed. Spanningen zijn er 'nauwelijks'.

Huiselijk geweld

- De politie in Utrecht merkt sinds de afgelopen weken een lichte stijging in de politiecijfers rondom agressie en mishandeling "Het duurt vaak lang voordat de eerste meldingen binnen komen". De Utrechtse politie maakt zich vooral zorgen over kindermishandeling, verwaarlozing van kinderen of kinderen die, door het ontbreken van een uitlaatklep, thuis in de problemen komen. De leiding van de Utrechtse politie vreest bovendien dat het aantal meldingen de komende weken toeneemt.
- Krijnie Schotel (bestuursvoorzitter Samen Veilig Midden-Nederland) vindt dit zorgwekkend. "Wij krijgen vaker meldingen binnen over geweld wat hoorbaar is, burens of familie zien of horen ruzie. Dat zijn tekenen voor ons tekenen dat de spanning oploopt in een gezin." En ook bij probleemgezinnen die wij al in beeld hadden voor de coronacrisis escaleert het sneller.

Overig

- Gezondheidspsycholoog Gijs Coppens deed een steekproef onder ongeveer zevenhonderd Nederlanders. Ongeveer de helft van hen ervaart zware psychische last, waar onder normale omstandigheden maar ongeveer een op de vijf zo'n last ervaart. "Ook veel mensen die normaal geen psychische klachten hebben,

hebben het zwaar. Bij ongeveer de helft slaat het naar binnen: die worden angstig, somber, moedeloos. Bij de andere helft naar buiten: zij beginnen te ageren, houden zich niet meer aan de regels."

- Autopsie kan veel hulp bieden in de strijd tegen het virus, maar toch wordt niet elke overleden coronapatiënt onderzocht. Volgens Marianna Bugiani, patholoog in het Amsterdam UMC, moeten zo veel mogelijk lichamen bekeken worden om een verloop te zien. De pathologen die de autopsies uitvoeren, hoeven niet heel bang te zijn om besmet te raken. Toch ziet Bugiani dat sommige mensen er huiverig voor zijn. "Ik zie pathologen die bang zijn en ziekenhuizen die er daarom bewust voor kiezen geen obductie uit te voeren." De Nederlandse Vereniging voor Pathologie (NVVP) herkent dat beeld. "We hebben vanuit het land terughoudendheid gezien vanuit de pathologen", laat de vereniging weten. Die terughoudendheid is er volgens de NVVP niet langer: "Omdat er weinig besmettingsgevaar blijkt te zijn." De obducties zijn volgens de vereniging van groot belang. "Ze moeten gewoon uitgevoerd worden. Het is voor de familie fijn en voor het onderzoek naar Covid-19 is het belangrijk."
- In het Justitieel Complex Schiphol heerst al weken onrust omdat 6 gevangenen besmet zijn en een zevende wordt getest. Drie gevangenen van verschillende afdelingen van de inrichting slaan alarm tegen Het Parool.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Volgen getroffenen en betrokkenen gedragsadviezen op?

- 'Verreweg de grootste groep is bereid de adviezen op te volgen, maar een groeiende groep heeft moeite met het beleid', zegt Gerard van der Werf, onderzoeker van bureau Motivaction. 'En ook de mensen die het goed bedoelen, laten vaker een steekje vallen.' Vier op de tien mensen zeggen dat het niet altijd mogelijk is om je aan de regels te houden, volgens de peiling. Onder jongeren (tot 35) is dit meer dan de helft. Mensen spreken meer af met anderen en houden daarbij minder afstand dan een paar weken terug. De mensen die zich wel aan de regels houden, nog altijd de grootste groep, vallen grofweg uiteen in twee typen, zegt Van der Werf. 'Het draagvlak is het grootst bij mensen die angstig zijn voor het virus en mensen die vanuit een solidariteitsgevoel denken.' Volgens de peiling van Motivaction denkt 7% van de bevolking en zelfs 18% van de jongeren al immuun te zijn, getallen die in werkelijkheid veel lager liggen, zo rond de 3%. De kans is dus groot, als er geen noemenswaardige opleving van het virus komt, dat mensen hun gang blijven gaan en de regels steeds iets minder strikt naleven. Op straat blijven we ondertussen wel kritisch op de medemens: 87% van de door Motivaction ondervraagden vindt het asociaal als anderen zich niet aan de regels houden.
- In een analyse verzamelt de Volkskrant een flink aantal observaties, waaruit de krant concludeert dat een groeiende groep Nederlanders het niet meer zo nauw neemt met de coronamaatregelen. En dat heeft gevolgen voor de solidariteit; 'De brutalen eisen de publieke ruimte op' stelt John de Wit, hoogleraar sociale wetenschappen en lid van de Wetenschappelijke Adviesraad Corona Gedragsunit van het RIVM. Volgens de Volkskrant liggen parken vol groepjes jonge mensen. 'Langs de winkels, veelal weer open, stroomt slentervolk. Fietsers zoeven in de gebruikelijke hoge frequentie en snelheid voorbij.' Volgens de krant ebt angst voor het virus weg nu de RIVM-cijfers doen denken dat 'het ergste achter de rug is'. En de roep om een uitweg, of op z'n minst een perspectief, wordt ondertussen luider.
- Uit de EenVandaag opiniepeiling blijkt, nu de zorgen over het coronavirus afnemen, dat mensen daardoor ook soepeler met de maatregelen om gaan. Bijna een kwart (22% van de 25.000 respondenten) van het opiniepanel zegt minder streng voor zichzelf te zijn dan drie weken geleden, want: "zo lang zonder enig lichamen contact is onhoudbaar". Deze 22% hebben diverse redenen waarom ze zich minder aan de maatregelen houden. Redenen die worden gegeven zijn: 'ik ben vereenzaamd' of 'ik ben er helemaal klaar mee'. Uit de opiniepeiling blijkt dat bij mensen onder de 35 jaar 33% zich nu minder streng aan de regels houdt dan drie weken geleden. Zij hebben 'even afgewacht hoe de situatie zich ontwikkelde', wordt veel gezegd. "We zien nu weer een paar mensen om samen te eten of borrelen, tegenover volledige isolatie enkele weken terug." Bijna alle deelnemers (92%) vinden dat ze zich de afgelopen tijd redelijk netjes aan de regels hebben gehouden. 72% doet dat nog steeds, en 5% zelfs iets strenger.
- De Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW) meldt dat het de afgelopen week duidelijk drukker is geworden op de Nederlandse snelwegen. Uit voorlopige cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en OV-chipkaartbedrijf Translink blijkt dat het onverminderd rustig blijft in het openbaar vervoer.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- Zorgbrancheorganisatie ActiZ haalt hard uit naar het kabinet, dat volgens de organisatie 'gevaarlijke onduidelijkheid' laat bestaan over de inzet en beschikbaarheid van mondmaskers en andere beschermingsmiddelen in de ouderenzorg. ActiZ is 'verbijsterd over het gebrek aan duidelijkheid en perspectief' en roept de Tweede Kamer op tot actie. "De onrust onder zorgmedewerkers in verpleeghuizen en in de wijkverpleging neemt de laatste weken toe vanwege doorgaande besmettingen en de vele verhalen die de ronde doen over de oorzaken daarvan", schrijft ActiZ. Volgens de brancheorganisatie zijn in instellingen buiten de ziekenhuiszorg veel meer beschermingsmiddelen nodig dan nu voorhanden zijn.
- Burgemeester Jan van Zanen waarschuwt dat burgemeesters optreden als mensen tegen de regels in alternatieve feestjes gaan organiseren op bijvoorbeeld Koningsdag of Bevrijdingsdag.
- Burgemeester Jan van Zanen doet daarom nu een dringende oproep aan alle Utrechters om goed op elkaar te letten. Utrechtse hulpverleners, politie en burgemeester Jan van Zanen vrezen een toename van huiselijk geweld nu de lockdown is verlengd.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Psycholoog en gedragstherapeut Martin Appelo spreekt zijn woede en zorgen uit bij NPO Radio 1, over het feit dat de psychologische mechanismen zo weinig worden meegenomen in deze besluitvorming. "Dit kan gewoon niet goed gaan op deze manier". Volgens hem gaan 'weldenkende' Nederlanders de huidige maatregelen niet langer accepteren. Appelo verwacht een enorme opstand nu het 'acute gevaar' is geweken en de huidige maatregelen een bedreiging zijn voor de lange termijn plannen (zoals economie). "Ik zie ons nog niet direct het Malieveld bezetten, al zou ik daar wel voorstander van zijn. Maar ik denk wel dat we op een beschaafde manier vanuit alle hoeken van de samenleving van mensen die inmiddels weten dat zij niet tot de groepen behoren die op de IC's komen, allerlei manieren extreem gaan protesteren." De naam 'Martin Appelo' is woensdag even 'trending' op Twitter en zijn uitspraken kunnen op kritiek rekenen.

Verlenging bezoekverbod

- Bestuurder Mireille de Wee over het bezoekverbod: "Ik denk dat het beleid zoals het nu gecontinueerd wordt belangrijk is, maar dat we de komende dagen en weken moeten benutten om te kijken hoe we dat wel kunnen gaan verruimen."
- Voor familieleden van mensen die met een beperking in een zorginstelling zitten, is het een klap dat deuren langer op slot zitten. Boris van der Ham van de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN): "Het doet pijn, maar het moet. Al is het ontzettend verdrietig voor cliënten, familie en medewerkers." Ton Hoegee, begeleider op woongroep van zorginstelling 's Heeren Loo, beaamt dat. "Ineens met 18 bewoners op elkaars lip? Dat is zwaar, ja." Iedereen hoopte op een versoepeling van de bezoekersregeling en zat gisteren een kwartier van tevoren klaar voor de persconferentie. "Dat het nog langer gaat duren komt hard aan: sommigen worden boos en gaan schelden, anderen huilen of willen hun ouders bellen." Met name voor ouders vindt Hoegee het zwaar. "Ze mogen hun kind nog een maand langer niet zien. (...) Die ouders hebben ooit al eens de keuze moeten maken om hun kind ergens anders te laten wonen. En nu staan ze helemaal 'on hold'..." Volgens hem komt dat keihard aan in een sector waar afstand normaal gesproken niet bestaat. Bewoners knuffelen veel en alles werkt op basis van vertrouwen. "Als je hier met mondkapjes gaat lopen, dan vinden ze dat eng." Anderhalve meter afstand bewaren? "Onmogelijk", zegt Hoegee.

Contactonderzoek

- In NRC valt te lezen dat, als het over contactonderzoek gaat, het contrast met Duitsland 'indrukwekkend' groot is. 'De Duitsers testen meer, sporen meer bronnen op en pluizen actiever de contacten uit. Er zijn in Duitsland in verhouding aanzienlijk minder doden, maar of dat aan de aanpak ligt, durft niemand te zeggen.' De krant vraagt zich af waarom het in Nederland als een groot probleem wordt gezien om honderden en honderden mensen te betrekken bij het contactonderzoek door de GGD's.
- Arnold Bosman, internationaal deskundige infectieziektebestrijding, onder meer als adviseur verbonden aan de WHO, begrijpt niet waarom er zo weinig aandacht is voor die grote taak waar de GGD voor staat.
- Veldepidemioloog Amrisha Baidjoe mist ook het klassieke handwerk in de Nederlandse aanpak. Hij is als assistent professor verbonden aan de London School of Hygiene & Tropical Medicine. "Kijken we überhaupt

naar het buitenland? (...) Voor het opsporen heb je vooral handjes nodig. Het is wel intensief, maar dit is geen *rocket science*."

- Christian Hoebe, hoogleraar infectieziektebestrijding, stelt dat er achter de schermen wel degelijk gediscussieerd wordt hoe de GGD zich moet klaarmaken voor de volgende stap. Hij is als arts en hoofd infectieziektebestrijding verbonden aan GGD Zuid-Limburg. Contactonderzoek noemt hij een belangrijke bouwsteen. "Maar het is ook afhankelijk van de app. Wat verwacht de minister van ons?"
- Volgens NRC toont Sjaak de Gouw zich desgevraagd geen groot fan van intensief contactonderzoek, ondanks de nadrukkelijke adviezen van de WHO en de ECDC. "Niemand heeft mij kunnen uitleggen wat het nut is van heel veel contact tracers."

Corona-app

- Dat VWS zelf een corona-app gaat bouwen, is "onverstandig" volgens gerenommeerd internet-expert Marleen Stikker. "Ik ben er niet erg gerust op dat men nu zegt: we gaan het zelf wel doen", zei de directeur van onderzoeksinstituut Waag in de Tweede Kamer. Op dat proces van de afgelopen dagen is van alles aan te merken, maar de openheid van bijvoorbeeld de 'appathon', waarin organisaties afgelopen weekende hun app-voorstellen presenteerden, was juist goed, aldus Stikker. Dat het ministerie nu zelf aan de slag gaat met een app die volgt wanneer iemand in contact is geweest met een besmet persoon, "staat heel erg in contrast met het open proces dat gekozen was". Privacy-voorvechters en academici pleitten woensdag in de Tweede Kamer voor een flinke stap terug. Het kabinet wilde te snel en er is een hoop aan te merken op de app-plannen die voorbij zijn gekomen. Bovendien bedeeft het kabinet een te grote rol toe aan zo'n corona-app. De app moet onderdeel zijn van een bredere strategie, waarin ook naar andere aspecten wordt gekeken, zoals het gedrag van Nederlanders. De uitspraak van premier Mark Rutte dat gebruik van de app strikt noodzakelijk is voor de volgende fase noemt Stikker dan ook "heel onzorgvuldig, omdat hij mensen onder druk zet in de samenleving". Volgens professor Maarten van Steen, wetenschappelijk directeur van het Digital Society Institute, kan Bluetooth niet worden gebruikt om precies genoeg contact weer te geven. Dat kan alleen in heel bijzondere situaties, en het bluetooth-signaal kan door allerlei factoren worden beïnvloed, waardoor het systeem niet zorgvuldig genoeg is. Dat Bluetooth altijd aan moet staan voor zo'n app "biedt een nieuw risico", voegt hackexpert Ronald Prins daaraan toe. "Het is hackers regelmatig gelukt om telefoons te hacken via de Bluetooth-ingang." Al met al betekent dit volgens Stikker dat "dat een vorm van een app die automatisch je nabijheid traceert van tafel zou moeten". De problemen daarmee zijn "niet op korte termijn op te lossen". De deskundigen zien meer heil in een dagboek-app zoals in Nieuw-Zeeland wordt gebruikt om contact bij te houden, of uitbreiding van regulier bron- en contactonderzoek door de GGD.
- AD kopt 'Corona-app in Kamer volledig afgekraakt'. In een analyse schrijft de krant verder: 'De hoorzitting met deskundigen gisterochtend in de Tweede Kamer was de laatste etappe in de politieke wasstraat van pek en veren waar de appbouwers de afgelopen dagen doorheen moesten. (...) Dit weekend begon de tocht naar de afgrond toen na een spoed-aanbesteding zeven overgebleven concepten op zeldzaam transparante wijze getoetst werden door kritische thuis kijkers - datalek! geen broncode! - waarna advieskantoor KPMG, de landsadvocaat en Autoriteit Persoonsgegevens het laatste zetje gaven. (...) In de ziekenhuizen is met een opgetrokken wenkbrauw gekeken naar het publieke debat. De afgelopen weken werden tal van onorthodoxe crisismaatregelen genomen zonder urenlange praat sessies vooraf.'

Context

- Longarts Wanda de Kanter zegt dat de coronacrisis hét moment is om te om te stoppen met roken. "Al vanaf een pakje per week ben je gevoeliger voor virale infecties. Uit Chinees onderzoek is gebleken dat besmette rokers twee keer zo vaak op de intensive care belanden als niet-rokers."
- De Telegraaf kopt: 'Britse aanpak fiasco'. Het gebrek aan beschermingsmateriaal begint de Britse Gezondheidszorg NHS op te breken. Steeds meer verplegend personeel en artsen weigeren te werken vanwege het gebrek aan mondkapjes en andere noodzakelijke bescherming. Doctoren hebben de keuze tussen 'zelf gevaar lopen', of patiënten 'laten sterven', schrijft The Guardian.

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

Trends in vertrouwen in de overheid

- "Er was de reden dat Van Dissel dit keer de technische uitleg moest geven hierbij, dat wilden ze," zegt politiek redacteur Peter Kee in De Nieuws BV (NPO Radio 1), "dat heeft Rutte aan De Jonge laten weten, die ermee instemde. Maar er zitten wel een paar gedachten achter; men vindt De Jonge wat breedspakig in dit soort verhalen." (...) Bovendien schoot het bij de premier in het verkeerde keelgat toen De Jonge bij de vorige persconferentie het nieuws deelde over de apps. Kee: "Wat niet lekker lag, was de vorige persconferentie met de apps, dat De Jonge daarmee op de proppen kwam, maar dat was niet overlegd met de premier. Die wist dat niet eens dat hij daarmee zou komen." (...) Kee: "Wat wel vrij bizar is. Allerlei ambtenaren zaten ook te kijken van 'hé wat tovert Hugo de Jonge uit de hoge hoed'. Misschien was het bedoeld om even af te leiden van verpleeghuizen en het gebrek aan mondkapjes aldaar, maar dat is toch gek, dat de vicepremier met iets komt waar de premier geen weet van heeft."
- Uit een reconstructie van De Telegraaf blijkt dat binnen het kabinet wel degelijk een poging is gedaan voor ondernemers om een snellere heropening mogelijk te maken, maar minister Wiebes kreeg er de handen niet voor op elkaar.

Opiniepeilingen

- De meeste mensen (77%) staan achter de nieuwe aanpak van het kabinet in de strijd tegen het coronavirus. Toch is er ook onduidelijkheid en gemor bij basisschooldocenten, ondernemers en mensen met ouders of grootouders in verpleeghuizen. Dat blijkt uit onderzoek van EenVandaag onder 25.000 leden van het Opiniepanel. 72% van de ouders vindt het een goede zaak dat de basisscholen weer geleidelijk open gaan na de meivakantie. Ruim een kwart (26%) van de meer dan duizend ondervraagde ouders is niet direct enthousiast over dit besluit. 22% van de ouders is er zelfs nog niet uit of ze hun kind(eren) weer naar school sturen als die opent." Premier Rutte kondigde verder aan veel maatregelen voorlopig te verlengen, waaronder het niet toestaan van bezoek in verpleeghuizen. Hoewel de meeste mensen met een (groot)ouder in een verpleeghuis (55%) begrip hebben voor dit besluit, is de pijn van het missen groot. Ruim een derde van deze groep (35%) is het niet eens met dit besluit, zelfs als de gezondheid van hun dierbare hiermee in gevaar kan komen. "Laat dan een bezoeker per dag toe, met afstand en voorzorg. Maar mijn omaatje van 96 is zo eenzaam. Mijn moeder kan dit niet meer aanzien", zegt een ondervraagde in het onderzoek. Ook de horeca kreeg te horen voorlopig niet open te mogen. 63% van alle ondervraagden vindt het goed dat het kabinet deze maatregel heeft genomen; een kwart (26%) is het ermee oneens. Vooral de ruim tweeduizend ondernemers behoren tot die groep: 41% van hen vindt het een slechte zaak dat deze belangrijke motor van de economie nog niet mag herstarten. Bij ondernemers groeit er ongeduld over de maatregelen. De meesten (59%) kunnen zich vinden in het totaalpakket dat gisteravond werd gepresenteerd. Toch vindt een meerderheid van de ondervraagde ondernemers (60%) tegelijkertijd dat het kabinet zich nu te veel richt op het stoppen van het coronavirus en te weinig op 'de economische problemen'. Een ondernemer daarover: "De regering volgt het OMT dat volledig uit medici bestaat. Wanneer staat er ook eens een econoom naast Rutte?" Tot slot blijkt uit het onderzoek dat de kapper gemist wordt. Van alle maatregelen die zijn verlengd door het kabinet kan het sluiten van de kapper rekenen op de minste steun van mensen in het land. De helft (47%) steunt het besluit, maar een grote minderheid (41%) staat hier niet achter. Meer steun is er voor het verlengen andere, toch ook drastische, maatregelen van het kabinet. Zo vinden verreweg de meeste mensen het goed dat we zoveel mogelijk moeten thuisblijven (86%) en thuiswerken (90%). Ook is er ruim begrip voor het niet samen kunnen komen met meer dan drie mensen (77%) en het niet samen kunnen sporten (75%). Van alle maatregelen vindt 58% het het moeilijkst om niet op bezoek te kunnen bij vrienden of familie. Ze missen hun kinderen, kleinkinderen, knuffelen, gezelligheid en verjaardagen. Maar ook even naar een terrasje of uiteten wordt gemist. 63% zegt deze situatie nog wel minimaal een maand vol te kunnen houden, 30% zelfs langer dan zes maanden. 46% zegt niet aan de anderhalvemetersamenleving kunnen wennen, 42% heeft er geen moeite mee.
- Bij Telegraaf's 'Stelling van de dag' wordt gevraagd of het terecht is dat het coronabeleid versoepeld wordt. 65% is het daar mee eens, 28% oneens. De meesten van de 5900 deelnemers zijn opgelucht dat er een 'opening' komt in de lockdown. Volgens een ruime helft van de deelnemers gaat de versoepeling niet ver genoeg. Velen zouden stellig zijn; 'Zo doorgaan is economische zelfmoord'. Ook de bezoekersregeling komt naar boven als punt van discussie.